

οργανώνει σήμερα τη ζωή του το μεγαλύτερο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου. Κανείς δεν αγόρασε μετοχή το 1845 επειδή προέβλεπε το προάστιο.

Αυτό είναι το σχήμα του λάθους που κάνουμε με κάθε θεμελιώδη τεχνολογία. Στον βραχύ ορίζοντα περιμένουμε πάρα πολλά. Στον μακρύ περιμένουμε πολύ λιγότερα και ο μετασχηματισμός, όταν τελικά έρθει, εμφανίζεται από εκεί που δεν τον περίμενε κανείς.

Η τεχνητή νοημοσύνη συγκεντρώνει και τα δύο σκέλη αυτού του λάθους, ταυτόχρονα. Η μία πλευρά βλέπει μια μηχανή που κάνει κάτι μηχανικό με τις λέξεις και συμπεραίνει ότι δεν μπορεί να είναι σημαντική. Η άλλη βλέπει ένα αποτέλεσμα τόσο αξιοσημείωτο και ασυνήθιστο, που συμπεραίνει ότι κάπου εκεί μέσα κρύβεται ένας νους. Και οι δύο κάνουν λάθος. Είναι απλά μια μηχανή λέξεων. Και θα αναδιατάξει ένα μεγάλο κομμάτι της οικονομίας, ακριβώς επειδή ένα πολύ μεγάλο μέρος της οικονομίας είναι η παραγωγή και ο έλεγχος λέξεων.

Τι κάνει στην πραγματικότητα η μηχανή

Αν παραβλέψουμε την ορολογία, ο μηχανισμός είναι απελπιστικά απλός. Το σύστημα τροφοδοτείται με τεράστια ποσότητα κειμένου και μια διαδικασία εκπαίδευσης ρυθμίζει μια πελώρια συλλογή αριθμών, που ονομάζονται βάρη (weights), ώσπου να βελτιωθεί σε μία και μόνη εργασία: δεδομένου ενός κομματιού κειμένου, να προβλέπει τι ακολουθεί. Όχι τη σωστή συνέχεια. Την πιθανή. Όταν επαναληφθεί σε μεγάλη κλίμακα το αποτέλεσμα, θα γράψει μια νομική ρήτρα ή ένα λογισμικό.

Δεν ψάχνει κάτι κάπου. Δεν υπάρχει μέσα του αρχειοθήκη με γεγονότα, μόνο στατιστική νομοτέλεια, απλωμένη πάνω σε αυτούς τους αριθμούς. Σκεφτείτε κάποιον που τα έχει διαβάσει όλα, δεν θυμάται τίποτα συγκεκριμένο και έχει αφομοιώσει τόσο βαθιά τον τρόπο με τον οποίο κυλούν οι προτάσεις γύρω από ένα θέμα, ώστε να μπορεί να συνεχίσει σχεδόν οποιαδήποτε από αυτές.

Δεν διαθέτει καμία έννοια της αλήθειας.

Τίποτα δεν ελέγχεται ποτέ έναντι πραγματικών στοιχείων. Παράγει την πιο εύλογη συνέχεια και σε κείμενα, προσεκτικά γραμμένα από ανθρώπους, το εύλογο και το αληθές ως επί το πλείστον συμπίπτουν και γι' αυτόν τον λόγο είναι χρήσιμη. Θα επινοήσει όμως μια δικαστική υπόθεση με την ίδια άνεση με την οποία παραπέμπει σε μια πραγματική. Δεν λέει ψέματα. Το ψέμα προϋποθέτει γνώση.

Τι δεν είναι

Η μηχανή δεν είναι έξυπνη, όχι όμως για τον λόγο που συνήθως προβάλλεται. Ας αφήσουμε κατά μέρος το αν η πρόβλεψη μπορεί να ισοδυναμεί με κατανόηση, γιατί υπάρχει ένα προγενέστερο πρόβλημα. Δεν μπορούμε να ορίσουμε την ευφυΐα, ούτε στους ίδιους μας τους εαυτούς, ούτε οπουδήποτε αλλού και ό,τι δεν μπορούμε να ορίσουμε αποτελεί κακό κριτήριο.

Καταφεύγουμε λοιπόν σε υποκατάστατα. Ένα μεγάλο μέρος αυτού που τιμούμε ως ευφυΐα είναι η ταχεία ανάκληση και ανασύνθεση μέσα σε μια μεγάλη αποθηκευμένη βάση γνώσεων: ο συνάδελφος που έχει πάντα την αναφορά στο χέρι, ο μαθητής που αποδίδει στις εξετάσεις.

Το ανταμείβουμε γενναιόδωρα και έχουμε στήσει τα σχολεία μας και τις επαγγελματικές ιεραρχίες μας γύρω από την ανίχνευσή του. Η μηχανή των λέξεων το κάνει τώρα αυτό καλύτερα από σχεδόν οποιονδήποτε. Το σωστό συμπέρασμα δεν είναι τόσο ότι η μηχανή έγινε έξυπνη, όσο ότι επί έναν αιώνα ανταμείβαμε υπερβολικά ένα υποκατάστατο.

Η ταχύτητα επεξεργασίας πάνω σε μια βάση γνώσεων δεν είναι σοφία, ούτε κρίση, ούτε η ικανότητα να ξέρεις ποια ερώτηση αξίζει να τεθεί. Ήταν απλώς το πιο εύκολα αναγνώσιμο σημάδι που είχαμε και, όταν αυτό γίνεται σχεδόν δωρεάν, μαθαίνουμε πόσο από αυτό που εκτιμούσαμε ήταν ποτέ το ίδιο το πράγμα.

Η γενική τεχνητή νοημοσύνη (AGI), ο διακηρυγμένος προορισμός, δεν έχει κανέναν κοινά αποδεκτό ορισμό και η αοριστία δεν είναι αβλεψία: αντλεί χρηματοδότηση πιο αποτελεσματικά, ακριβώς επειδή δεν μπορεί να διαψευστεί. Τίποτα από όσα ακολουθούν δεν εξαρτάται από το αν θα φτάσουμε ποτέ εκεί.

Πού εντάσσεται στη σειρά

Υπάρχουν τεχνολογίες που δεν αλλάζουν μια εργασία, αλλά τον τρόπο με τον οποίο γίνονται σχεδόν όλες. Η τυπογραφία είναι η πιο κοντινή σύγκριση, γιατί η γραφή είναι η μόνη προγενέστερη τεχνολογία που επενέβη στις ίδιες τις λέξεις. Συνέβαλε στη Μεταρρύθμιση και τον Διαφωτισμό και σε μια επιστημονική επανάσταση που στηρίχτηκε στη δυνατότητα των ερευνητών να αντικρούουν ο ένας τον άλλον εξ αποστάσεως. Και το πέτυχε μειώνοντας δραστικά το κόστος αναπαραγωγής ενός επιχειρήματος, κάτι που άλλαξε ποιος είχε το κύρος να το αμφισβητήσει.

Η εργασία

Η χρήσιμη μονάδα ανάλυσης δεν είναι το επάγγελμα αλλά η μεμονωμένη εργασία. Η μηχανή είναι καλή στην παραγωγή τυποποιημένων εγγράφων, στη διασταύρωση

του ενός με το άλλο, στη σύνοψη, στη σύνταξη προσχεδίων και στην πρώτη ανάγνωση μιας ανάλυσης.

Είναι λιγότερο χρήσιμη σε ό,τι απαιτεί φυσική παρουσία και σε ό,τι μετράει περισσότερο το να έχεις δίκιο παρά να ακούγεται σωστός και σε ό,τι χρειάζεται καταλογισμό ευθύνης. Η διαχωριστική γραμμή δεν χωρίζει την ειδικευμένη από την ανειδίκευτη εργασία. Έχει αντίκτυπο σε όλα τα επαγγέλματα, χτυπώντας πιο σκληρά τους πιο άπειρους, όπου η εργασία ρουτίνας βρίσκεται στο μέγιστο.

Ένα σημαντικό κομμάτι της δικής μας οικονομίας συνίσταται στη διαμεσολάβηση της γραφειοκρατίας για τρίτους: νομικές υπηρεσίες, ελεγκτικά, λογιστικά, διοίκηση εταιρειών, κανονιστική συμμόρφωση. Μεγάλο μέρος από αυτά έχουν να κάνουν με την διαχείριση εγγράφων, που η μηχανή κάνει ποιοτικά, σύντομα και πολύ πιο φθηνά. Ο κλάδος θα μετασχηματιστεί· το μόνο ερώτημα είναι αν θα το αναλάβει συνειδητά ή αν θα του επιβληθεί από τον ανταγωνισμό. Η αισιόδοξη ανάγνωση είναι δομική.

Ένα κυπριακό γραφείο σαράντα ανθρώπων μπορεί να ξαναχτίσει τον τρόπο που παράγει δουλειά μέσα σε ένα χρόνο. Ένα παγκόσμιο δίκτυο διακοσίων χιλιάδων, χτισμένο πάνω στις χρεώσιμες ώρες νεότερων στελεχών, δεν μπορεί και τόσο εύκολα.

Η Κύπρος

Οι εταιρείες επαγγελματικών υπηρεσιών μας, οφείλουν να κινηθούν πρώτες και αποφασιστικά, γιατί το να είσαι ο πιο εκτεθειμένος σημαίνει και ότι έχεις τα περισσότερα να κερδίσεις αν κινηθείς έγκαιρα. Δεν είναι αμυντική κίνηση. Είναι η καλύτερη επιθετική ευκαιρία που μας δόθηκε τα τελευταία είκοσι χρόνια και το ίδιο ισχύει για μια δημόσια διοίκηση της οποίας η αναποτελεσματικότητα είναι σε μεγάλο βαθμό ζήτημα αναποτελεσματικότητας της κρατικής μηχανής. Η Εσθονία δεν ξεπέρασε κανέναν στην καινοτομία.

Τους ξεπέρασε στην οργάνωση, σε μια περίοδο που η τεχνολογία ήταν έτοιμη, ενώ οι λοιποί κατεστημένοι κρατικοί μηχανισμοί δεν ήταν. Όσο για τους ιδρυτές, υποστήριξα τις προάλλες ότι ο επιχειρηματίας είναι ο μόνος παράγοντας που δεν μπορεί να αποχωρήσει και ότι το να τους αναγνωρίζεις έγκαιρα είναι το μόνο πλεονέκτημα που η κλίμακα δεν μπορεί ποτέ να εξαγοράσει. Το κόστος του να χτίσεις κατέρρευσε, τα εργαλεία είναι τα ίδια παντού και ο οριακός περιορισμός μετατοπίστηκε πλέον στην ανθρώπινη κρίση.

Η Κύπρος δεν μπορεί να κατασκευάσει υπολογιστική ισχύ, ούτε κεφάλαια. Μπορεί όμως να παράγει ανθρώπινο δυναμικό και να το κρατά.

Επίμετρο

Οι επενδυτές του 1845 δεν είχαν λάθος. Κάτι πελώριο πλησίαζε και είχαν αντιληφθεί πως οι σιδηρόδρομοι αντιπροσώπευαν το μέλλον. Αυτό που δεν κατάφεραν, μέσα στον ενθουσιασμό τους, ήταν να ξεχωρίσουν εκείνο που τους πουλούσαν από εκείνο που θα συνέβαινε στην πραγματικότητα. Αυτό που διαφημίζεται σήμερα είναι ένας νους. Αυτό που κατασκευάστηκε είναι μια μηχανή που προβλέπει λέξεις και η μηχανή αυτή θα αποδειχθεί η πιο καθοριστική από τα δύο, γιατί οι λέξεις ήταν το μεγαλύτερο μέρος της δουλειάς.

philenews.com